

2011 "חלומות של פרעונית"

עוצם עין אחת
תרבות וספרות, הארץ
מאת: עוזי צור

הצלום: עוזי צור

מרב סוראי, "אינשאלה נוף", 2010

חלומות של פרעונית

מרב סוראי – "חולבת כמו מצרייה", גלריה ג'ולי מ', תל-אביב

נדמה אולי לחי שמתבונן בציוריה העכשוויים של מרב סוראי. היא שהיא חוזרת אחורה בזמן לשנות השמונים, אל עידן "ציורי המד" דרשה". זה סוג הרגישות המסוים – וסוראי נוחה ברגישות אישית גבוהה – לציור חומרי, המשתמש באמצעים טכניים חיצוניים לציור, כשבלונות, ספרייט עשיתי ומסקינטייפ; אמצעים המחזירים אל מנט ידני בציור. אמצעי העשייה טכניים לכאורה, אך מיוזגם בר" גישות ובעזרת חומרים ויואליים מושאלים ממקורות אחרים, בורא רטור אישי, המצטיין ביכולת ציורית עשירה ופלטטית. הציור של סוראי נראה לפעמים כתבליט, כאשר הצבע נהפך בעצמו לחומר, לנוכחות בעלת עובי ונפח.

בעולם הציורי הזה יש ישראליות חלונית, סגפנית ובלגית, אך מעורה בחומרי המורח התיכון. היא משחזרת ומשנה את המפגש בין מצרים העתיקה לאמנות האיטליאן ומחזירה לתוכו אלמנטים של תרבויות שכנות ומסוככות, בסטייה אישית ונשית. היא סובבת תמיד את האיסור על עשיית פסל ומסכה, חוברת למופשט מורדני. באופן נסי היא מאחדת את הסלסול של האות הערבית עם נוקשותה המתרצה תחת ידיה של האות העברית. היא מקיימת ביצירתה מתח בין הכמיהה להשתלב לבין הרצון לשמור על עצמאות, כישראל עצמה, שהיא שטעטלית ומודרנית בעת ובעונה אחת. בסורג האוריינטלי של "ענני רקיע", משתלב החלק התפוח בחלק הצר של הסמכים לו וחוזר הלילה בתנועה המתערסלת פני מה והחוצה בהרמוניה. סוראי ממירה את משחקי הפחיתוב והנגטיב הבוראים זה את זה, כמו "כר" ו"ראש" של רפי לביא. האורגמנטיקה משמשת לסוראי תבנית יציקה לעולמה הציורי, גריר שרירותי וג' מיש כאחד. במימיו של "אנם קדוש", שקישויות המקדשים שמי סביב נשקפת בו, חודרים גורמים ודים להפך את האיריליה. "שני כוכבים" מציג כוכב נגטיבי הגורח את צורתו במעין פות נבצע; הכוכב השני תלוי ככוכב בית לחם על קצה גוילה שחורה. הכוכבים המהופכים כמו מנטים לאון זה את זה בנוף הפנים והחץ, המשמש להם נוסחה של יופי.

ב"אינשאלה נוף" מיתמר, מתוך מישור של זהב בחושך ועל פני שכבות ארכיאלוגיות קדומות, עמוד עשן מקראי, כמו זה שהלך לפני בני ישראל במדבר, וקרעיו משמיעים אותיות ערביות-עבריות הנושאות תפילה ותקווה מתוך התוהו ובוהו של כל האלמנטים המורדיים: "מצרי" ניצב אל, או פרעה, בפרופיל משוטח והרואי, דורך את קשתו כנגד הארבים, מתממש ונמוג בעבודה המסתירה ומגלה סודות של יופי סוכך. ב"עפיפוף", אחת העבודות היפות בתערוכה, שט באלכסון עפיפון של שבלונות הענן או הפרה, שסוראי ריססה בתרסים חושכיה על שמים של ירוק בהיר מאוד וחצי שקוף. בחובו מתגלה גריר צפוף של מפת תחרה המשמשת שלר עדין ונוקשה, ובחלק התחתון סופחים מי נורח את דם הקרבות, זולגים כדמעה. ב"מתפללות" כמו נקברו חיים הנשים המתפללות, המקוננות, בתוך פירמידה מנוחשת – חייון הנגלה כמו על בימת האופרה "אאירה" לאחר סתימת הגולל על הקבר המלכותי. יש להתקרב אל הציור גרול הממרים כרי להבחין בעושר הרבוב בו (כמו בכל הציורים בתערוכה); בפסיפס הצורות הגיאומטריות המרכיב ומפי רק את רמיות הנשים מבפנים. בציור מונומנטלי אחר מתחלפות היוצרות, וחלקה התחתון של אלה פרעונית, המתגשם מנכמי מסכים סוככים של קליגרפיה צבעונית ושל זהב, רומס בסגלילה המלכר תיים ראשי גברים.